

‘Een oude wens is in vervulling gegaan’

Twee jaar na het verschijnen van *De Nieuwe Bijbelvertaling* komt er een nieuwe bijzondere editie: de joodse tweetalige uitgave *Tanach*. Naast de grondtekst van de Hebreeuwse Bijbel staat *De Nieuwe Bijbelvertaling* afgedrukt. Prof. dr. Judith Frishman vertelt in een interview waarom ze zo blij is met dit boek.

Tanach: De Nieuwe Bijbelvertaling naast de Hebreeuwse grondtekst

door Margot Berends

‘Ik wil vooral dat duidelijk wordt hoe enthousiast ik ben over deze uitgave’, zegt Judith Frishman een aantal keer. Eind oktober verschijnt er een nieuwe en bijzondere editie van *De Nieuwe Bijbelvertaling* (NBV): *Tanach*, het Oude Testament in de Hebreeuwse grondtekst met daarnaast de tekst van de NBV. Judith Frishman is onder meer werkzaam bij Stichting Sja’ar, de mede-uitgever van *Tanach*, en was als lid van de begeleidingscommissie betrokken bij de totstandkoming van de NBV.

‘De wens om de NBV geschikt te maken voor joods liturgisch gebruik is hiermee in vervulling gegaan’, vertelt Frishman. Al pratend over de nieuwe editie zoekt ze gedreven in haar computer om een voorbeeldpagina te laten zien. ‘Kijk nou hoe mooi het wordt. En wat steekt de zetter veel werk erin om de brontekst en de vertaling netjes naast elkaar te krijgen. De Nederlandse tekst beslaat dertig procent meer ruimte dan de Hebreeuwse, dus het is een heel gepuzzel om die twee gelijk op te laten gaan.’

Kopieën

Als Frishman schetst hoe het er in de praktijk binnen de Joods-Libera

De tekst wordt hardop voorgelezen of voorgezongen. De toehoorders laten dat niet zomaar over zich heen komen, nee, ze lezen geconcentreerd mee. Ze horen en lezen het Hebreeuws en volgen tegelijk de tekst in een vertaling. De meest recente uitgave met een Nederlandse vertaling naast een Hebreeuwse tekst stamt uit 1970. Die vertaling is inmiddels wat verouderd en bovendien staan de bijbelgedeelten uit de Profeten, die we tegenwoordig in de synagoge lezen (de zogenaamde haftara), daar niet in. Daarom worden voor iedere dienst de betreffende teksten uit een recente vertaling gekopieerd. Tegenwoordig is dat meestal de NBV. Het is natuurlijk heel onhandig om op die manier de twee teksten tegelijk te moeten volgen. Bovendien is het vreemd voor het volk van het boek om geen boek te hebben!’

Verschillen

Los van het feit dat één boek met de twee teksten naast elkaar de leesbaarheid verhoogt, zijn er nog meer redenen waarom deze NBV-uitgave prettig is voor de joodse gemeenschap. Er zijn een paar veranderingen in aangebracht ten opzichte van de bestaande uitgave. De volgorde van de bijbelboeken is aangepast aan de joodse traditie: na

woord ‘Tanach’. T-N-CH is de afkorting van de woorden *Tora* (de vijf boeken van Mozes), *Neviim* (de Profeten) en *Chetoeviem* (de geschriften), de boekdelen waaruit de Hebreeuwse bijbel is opgebouwd. Om deze afkorting te kunnen uitspreken, worden er klinkers tussen gezet. Daardoor ontstaat het woord *Tenach* of *Tanach*. Judith Frishman vertelt dat het woord *Tenach* wellicht bekender is, maar beide woorden komen in de traditie voor.

Grondtekst

Maar is er in de vertaling zelf nog iets aangepast? Was de NBV bijvoorbeeld niet vanuit een christologisch standpunt vertaald? Frishman: ‘Nee, dat is juist het mooie van de NBV; die is dicht bij de grondtekst gebleven. De vertalers hebben niet gekeken naar hoe begrippen uit het Oude Testament naderhand in het Nieuwe Testament zijn gaan functioneren. Er is puur vertaald binnen de context en dus konden we de NBV zó gebruiken.’

Prof. dr. Judith Frishman

Natuurlijk zijn er joodse lezers die wel even moeten wennen aan de tekst van *De Nieuwe Bijbelvertaling*. Volgens Frishman zijn er wel mensen die een oude vertaling bijna behandelen als de Hebreeuwse grondtekst: als een tekst die ze het liefst onaangetast willen zien. ‘Juist voor joden is dat eigenlijk vreemd. Voor ons is wel van belang dat die Hebreeuwse tekst goed bewaard blijft. Een vertaling is echter maar een vertaling, die moet je niet

in een vitrine of in een juwelenkastje zetten. Voor mij is de Bijbel een boek dat leeft: je wilt toch dat de tekst blijft aanspreken? Natuurlijk moet je wel een zekere schroom hebben om eraan te komen, je bent bezig met Gods openbaring.’

Keuze

Tot slot: is de tweetalige *Tanach* alleen bedoeld voor joodse lezers? ‘Welnee,’ zegt Judith Frishman, ‘alle theologen en theologiestudenten hebben gemak van zo’n uitgave. Het scheelt een hoop gedoe, je hoeft niet meer met twee boeken te sjouwen en te zoeken in de tekst waar je bent. En ook is het goed dat mensen door de aanwezigheid van het Hebreeuws weer eens extra beseffen dat een vertaling slechts een keuze is uit de verschillende mogelijkheden om de grondtekst weer te geven.’

Margot C. Berends is freelance journalist.

Judith Frishman is als hoogleraar geschiedenis en literatuur van het rabbijnse jodendom verbonden aan de Katholieke Theologische Faculteit van de Universiteit van Utrecht en aan de Faculteit Katholieke Theologie van de Universiteit van Tilburg.

Bouw mee

